

De verplichting tot mestverwerking kost in een voorzichtige

Actie gevraagd

Circa 48 procent van de melkveehouders heeft een mestoverschot en moet met de nieuwe mestwetgeving aan de slag. Deze veehouders hebben grofweg drie opties: regionale mestafzet, eigen mest verwerken of vervangende mestverwerking.

tekst **Florus Pellikaan**

Tot dit jaar was mestverwerking voor veel melkveehouders nog een ver-van-mijn-bedshow. De komende jaren gaan daar verandering in brengen, want ook melkveehouders ontspringen de dans niet om de totale fosfaatproductie van Nederland naar beneden te brengen. Staatsecretaris Sharon Dijksma heeft bij wet geregeld dat bedrijven met een mestoverschot vanaf 1 januari 2014 mest moeten verwerken. Volgens CBS-cijfers over de eerste helft van 2013 heeft circa 48 procent van de melkveehouders een mestoverschot. Al deze veehouders worden door de nieuwe wetgeving aangesproken. Een eventueel mestoverschot is simpel te berekenen via de gebruiksnormen voor land en het aantal dieren, bijvoorbeeld via de website mestcheck.nl. Van het eventuele mestoverschot moet een veehouder een door de overheid vastgesteld deel verwerken. Voor bedrijven in de regio Zuid is dat voor 2014 dertig procent, in de regio Oost is dat vijftien procent en in de rest van Nederland vijf procent.

Vrijstelling tot 100 kg te verwerken fosfaat

Wanneer de hoeveelheid fosfaat die verwerkt moet worden kleiner is dan 100 kilo fosfaat, dan zijn bedrijven echter vrijgesteld van de verwerkingsplicht. Wiebren van Stralen, beleidsadviseur mest en milieu bij LTO Nederland, vertaalt dit naar de praktijk: 'Een bedrijf in de regio Overig mag dus een mestoverschot hebben van 2000 kilo fosfaat zonder te hoeven verwerken, want vijf procent van 2000 kilo is 100 kilo te verwerken fosfaat. Bij een productie van ongeveer 45 kilo fosfaat per koe per jaar zonder jongvee, is 2000 kilo fosfaat circa 44 koeien.' Voor de regio Oost betreft de vrijstelling omgerekend 14 koeien en voor de regio Zuid zijn dat 7 koeien. Naast de vrijstelling voor een mestoverschot tot 100 kilo fosfaat zijn er ook nog vrijstellingen voor biologische bedrijven en bedrijven met grenspercelen.

Is de hoeveelheid te verwerken mest groter dan 100 kilo fosfaat en bedrijven vallen niet onder een van de bovenstaande vrijstellingen, dan blijven er drie

eerste marktnotering ongeveer 90 euro per koe per jaar

bij mestoverschot

opties over. De eerste is eigenlijk ook min of meer een vrijstelling van de daadwerkelijke mestverwerking. Er is namelijk een amendement in de Tweede Kamer aangenomen dat het mogelijk maakt om het totale bedrijfsoverschot rechtstreeks af te voeren naar een ander landbouwbedrijf dat hiervoor ruimte heeft op zijn eigen land. Het bedrijf dat de mest ontvangt, mag niet verder dan hemelsbreed twintig kilometer vanaf de productielocatie van de mest liggen. Het is toegestaan de mest naar meerdere afnemers te transporteren, maar het mestoverschot mag voor deze optie niet meer dan 25 procent van de totale mestproductie bedragen. Producent en afnemer sluiten voor deze optie een regionale mestafzetovereenkomst (RMO) af.

De regionale afzet en de vrijstelling tot 100 kilo fosfaat biedt zeker voor melkveehouders in de regio's Overig en Oost veel mogelijkheden om mestverwerking af te wenden. 'Voor de regio Overig verwacht ik dat dit jaar 90 tot 95 procent van de melkveehouders met een mestoverschot niet hoeft te verwerken', schat Van Stralen in. 'Voor het oostelijke deel van het land zal dit vermoedelijk voor de helft van de melkveehouders gelden. Maar in het zuiden is binnen een straal van twintig kilometer meestal weinig land beschikbaar. Voor drie kwart van de bedrijven met een mestoverschot zullen in Zuid de vrijstellingen daarom niet benut kunnen worden.' Op het moment dat de beschreven vrijstellingen niet gelden, blijft het echte mest verwerken over. Dat kan op twee manieren. Door de eigen mest te (laten) verwerken of door vervangende mestverwerking waarbij iemand anders meer mest verwerkt dan hij verplicht is en dit verschil overdraagt.

Papieren mestverwerking

Het daadwerkelijk verwerken van de eigen mest kan door te investeren in bijvoorbeeld een eigen mestscheider met hygiëniseringsunit (zie kader). Vanwege de forse investering komt deze optie echter niet eerder in beeld dan bij het melken van minstens een paar honderd koeien. De overige bedrijven die eigen mest willen laten verwerken, kunnen dit laten doen door mestverwerkers via een zogenoemde driepartijenovereenkomst tussen veehouder, mestbewerker/intermediair en mestverwerker. Volgens Ben Rooyackers, manager bij mestproducentencoöperatie Mestac, tellen hierbij niet de kilo's fosfaat die van het bedrijf worden afgevoerd, maar de kilo's fosfaat die bijvoorbeeld via gehygeniseerde dikke fractie daadwerkelijk de grens overgaan. 'De dunne fractie die overblijft, moet gewoon op de binnenlandse markt worden afgezet.' Mestac verzorgt op dit moment de mestaan- en af-

Hygiëniseren voor zowel mestexport als boxstrooisel

De wetgeving eist dat mest voor export moet worden gehygiëniseerd. Veenhuis heeft hiervoor een hygiëniseringsunit ontwikkeld die de dikke fractie via een natuurlijk compostingsproces en zonder dat er externe warmte wordt toegevoegd, aan de eis kan laten voldoen.

Volgens Ben Olde Keizer, medewerker marketing en communicatie bij Veenhuis, is het investeren in een hygiëniseringsunit voor de export van mest voor een melkveehouder echter niet rond te rekenen. Maar in combinatie met het hygiëniseren van dikke fractie als boxstrooisel is de investering voor grote bedrijven wel rendabel. 'Dikke fractie in de ligbox heeft al veel fans, de enige scepsis die onder boeren leeft, is de invloed van dikke fractie op de uiergezondheid. Door de mest te hygiëniseren wordt de bacteriedruk geminimaliseerd.' Olde Keizer heeft resultaten van onderzoek van gehygiëniseerde mest en daarbij is de verwekker E. coli tot praktisch nul gereduceerd.

'En de kosten van scheiden en hygiëniseren van mest zijn bij tweehonderd koeien vergelijkbaar met die van zaagsel in diepstrooiselboxen, daarna wordt het goedkoper. Op het moment dat een veehouder een mestoverschot heeft en de unit ook kan gebruiken voor de ex-

port van mest, worden de kosten per kuub uiteraard nog lager.'

De aanschaf van een mestscheider met hygiëniseringsunit begint bij circa 90.000 euro. Ook is hiervoor in tegenstelling tot bij alleen een mestscheider een omgevingsvergunning nodig.

Een hygiëniseringsunit minimaliseert de bacteriedruk in dikke fractie

voer voor zo'n 400 klanten en Rooyackers kan vanuit zijn ervaring binnen andere sectoren al wel een voorzichtige schatting geven van de kosten. 'Het verwerken kost 1,50 tot maximaal 2 euro per kilo fosfaat boven op de reguliere kosten voor mestafzet.' In rundveedrijfmest van overschotbedrijven zit 1,25 tot 1,75 kilo fosfaat per ton, dus dat brengt de kosten voor verwerken op circa 3 euro per ton.' Uitgaande van een mestproductie van een koe van rond de 30 ton per jaar, kost de verwerkingsplicht bij het laten verwerken van de eigen mest dus ongeveer 90 euro per koe boven op de reguliere mestafzetkosten.

Naast het daadwerkelijk laten verwerken van de eigen mest is er ook de optie om iemand vervangende mest te laten verwerken. Hiervoor moet de veehouder een vervangende verwerkingsovereenkomst (VVO) sluiten. Dit kan met een varkenshouder zijn die heeft geïnvesteerd in eigen mestbewerking en meer dan zijn eigen verplichting van 30 procent varkensmest gaat bewerken en exporteren. Ook een mestvergister van waaruit digestaat wordt geëxporteerd is volgens Rooyackers een optie voor een papieren mestverwerking.

Alhoewel vervangende mestverwerking nieuw is en daarvoor een marktnotering nog ontbreekt, geeft Rooyackers al wel een richting aan. 'We verwachten dat de

prijs van het echt verwerken van eigen mest en vervangende mestverwerking elkaar in evenwicht gaan houden. Op dit moment verwachten we deals tussen de 1,50 tot 2 euro per kilo fosfaat voor vervangende mestverwerking. Doordat een veehouder vervolgens de betreffende mest regionaal via een eigen kanaal kan afzetten, is deze variant dikwijls wel goedkoper dan eigen mest verwerken.'

Er mag door een veehouder alleen geen VVO afgesloten worden met een pluimveehouder, maar intermediairs mogen dat door een gat in de wetgeving wel. Hierdoor is de goedkope export van pluimveemest tot verontwaardiging van de sector niet volledig afgesloten en dat zorgt voor een scheve concurrentie. De optie voor uitwisseling met pluimveemest zal de prijs van papieren mestverwerking voor melkvee waarschijnlijk laag houden.

Zorgvuldigheid geboden

Zowel Van Stralen als Rooyackers verwacht dat veel melkveehouders aan hun verwerkingsplicht zullen gaan voldoen via de vervangende verwerkingsovereenkomst. 'Vanuit de binnenlandse markt van bijvoorbeeld akkerbouwers is er bovendien behoefte aan rundveemest. Dus het is logischer om vooral varkensmest te verwerken en te exporteren.'

Bij deze verwachte ontwikkeling heeft Rooyackers wel een kritische kanttekening. 'Melkveehouders denken het probleem op te lossen met de VVO's en komen verder niet in actie. Het risico bestaat hierdoor dat er te weinig in nieuwe mestverwerking wordt geïnvesteerd. En dat terwijl volgend jaar de percentages verplichte mestverwerking stijgen en in 2015 melkveehouders honderd procent van hun fosfaatoverschot ten opzichte van 2013 moeten gaan verwerken. De vraag is of de mestverwerkingscapaciteit dan wel voldoende is.'

Ben Rooyackers maakt zich bovendien zorgen over onduidelijkheden die er op dit moment nog in de wetgeving voor verplichte mestverwerking zitten. Deze onduidelijkheden spitsen zich vooral toe op de registratie. 'Er is een driepartijenovereenkomst voor het laten verwerken van mest, maar zelden omvat dit proces slechts drie partijen. Wie moet als derde partij de overeenkomst dan ondertekenen? Officieel degene die exporteert, maar is dat de verwerker, de handelspartij of de vervoeder? Deze onduidelijkheden zijn ontstaan omdat de praktijk nauwelijks bij de uitwerking van deze wetgeving is betrokken', stelt Rooyackers met ongenoegen. 'Maar bij eventuele misregistratie door de onduidelijkheden is de veehouder de dupe. Zorgvuldigheid is op dit moment dus geboden.'